

Kirjoja, vanhoja ja uusia.

V.

Gunnar Landtman: *The origin of priesthood.* (Pappiuden synty.)

Kerrankin väitöskirja, joka käsittelee mieltäkiinnittävää ainetta ja tutkii asioita, jotka saattavat huvittaa suurta, tieteellisen pyhätön ulkopuolella elävää yleisöä! Olisihan ollut suotava, että tekijä olisi kirjottanut kirjansa »pappiuden synnystä» esim. suomenkielellä, niin hänen työstään olisi ollut hyötyä sillekin kansalle, jonka lapsena hän on syntynyt ja kasvanut; mutta ehkä hänen aikomuksensa vielä onkin julkaista se kotimaisella ja vähemmin oppineella kielellä.

Kaikki ne, jotka luulevat, että pappius, kirkko, jumalanpalvelus ja muut uskonnolliset käsitteet ovat saaneet alkunsa kristinuskosta, huomaavat selvästi tätä kirjaa lukiessaan, että kristillinen papisto ja kristillinen jumalanpalvelus vain ovat yhtä lajia papistoa ja jumalanpalvelusta. Kaikilla kansoilla – alhaisimmallakin kehitysasteella – on ollut ja on uskontonsa, juhlamenonsa ja papistonsa, ja kristinuskon muodollinen puoli on yhtä paljon »pakanuutta» kuin neekerein noituus ja vanhojen suomalaisten loihtiminen. Sillä ihmiskuntaa elähyttää aina ja kaikkialla yksi ja sama usko, yksi ja sama henkinen pyrkimys: usko näkymättömiin – Jumalaan ja salaisiin voimiin – ja pyrkimys tämän näkymättömän yhteyteen. Lukuisilla esimerkeillä kirjan tekijä osottaa, että sivistymättömilläkin kansoilla on selvä käsitys siitä, että pappi on ainoastaan semmoinen ihminen, joka on likeisemmässä yhteydessä näkymättömän maailman kanssa, jolla siis on enemmän tietoa kuin muilla ihmisillä. Tästä olisi kristityllä papistolla paljon oppimista. He puhuvat ja saarnaavat Jumalasta ja salatuista asioista, mutta uskaltaako monikaan heistä väittää tuntevansa Jumalaa lähemmin ja tietävänsä salatuista enemmän kuin kristillinen seurakunta ylipäänsä? Villikansatkin ovat meitä edempänä tässä suhteessa, sillä heidän pappinsa (kutsuttakoon häntä shamaniksi tai noidaksi tai velhoksi) velvollisuus on näyttää, että hän osaa seurustella henkien ja näkymättömien olentojen kanssa.

Kirjan tekijä katsoo asioita kuitenkin toiselta kannalta kuin esim. teosofi. Vaikka hän säilyttää tieteellisen tasapuolisuutensa pysymällä tuomitsematta kaikkea pappiutta, jumalanpalvelusta, noituutta j. n. e. suoranaiseksi humbugiksi, näkyy kuitenkin, että tekijän oma kanta on materialismiin ja skeptismiin kallistuva, jonka tähden hän ei läheskään ole osannut aineestaan tehdä sitä jaloa vertailevan uskontotieteen (comparative religion, not comparative mythology), toisin sanoen teosofian puolustusta, joksi se mainiosti kelpaa. Sillä kirjailija, joka ottaa tutkiakseen uskonnon ja salaisten tieteiden alalle kuuluvia asioita, hän ei saisi olla materialisti, s. o. niillä aloilla käytännöllisesti oppimaton, joka lukee kirjoja ja kertomuksia näkemättä muuta kuin puustaimen; vaan hänen pitäisi olla käytännöllisesti oppinut ja sivistynyt sekä uskonnollisen tunne-elämän että salatieteellisten tutkimusten ja praktillisen magian alalla.

P. E.